

# РЕЦЕНЗИЯ

от проф. Макрета Тодорова Драганова, д.м.

Зам.- Декан по научна дейност, качество и акредитация на  
Факултет „Обществено здраве“, Медицински университет – Плевен,  
катедра „Управление на здравните грижи, медицинска етика и ИТ”

член на Научно жури със Заповед № Р-109-548/06.12.2023 г. на проф. д-р Светослав  
Георгиев, дм, – Ректор на МУ „Проф. д-р Параскев Стоянов“, гр. Варна, а с  
Протокол №1/13.12.2023 г. от заседание на Научното жури, определена за  
изготвяне на Рецензия

ОТНОСНО: защита на дисертационен труд на тема: **Електронна система за управление на акушерската грижа в извънболничната помощ**, разработен от **Инна Стоянова Ненова**, докторант в редовна форма на обучение в докторска програма „Управление на здравните грижи“, област на висше образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.4. Обществено здраве към катедра „Здравни грижи“ на Факултет „Обществено здравеопазване“, МУ – Варна.

Научни ръководители:

**Проф. Силвия Борисова Димитрова, д.оз.н**

**Доц. инж. Маргрета Парашкеванова Василева, доктор**

## 1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Със Заповед №Р-109-485/04.11.2020 г. на проф. д-р Валентин Игнатов, дм, Ректор на МУ – Варна, Инна Стоянова Ненова е зачислена като докторант в редовна форма на обучение в докторска програма „Управление на здравните грижи“ в област на висшето образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.4. Обществено здраве към катедра „Здравни грижи“, Факултет „Обществено здравеопазване“, Медицински университет – Варна. Срокът на обучение е три години, считано от 06.11.2020 г.

Към документацията са приложени Протокол от изпит по чужд език и Протокол от изпит за покриване на докторски минимум.

Със Заповед № Р-109-548/06.12.2023 г. на проф. д-р Светослав Георгиев, дм, – Ректор на МУ „Проф. д-р Параскев Стоянов“, гр. Варна, предвид Доклад с вх. № 102-2803/15.11.2023 г. на Ръководител катедра „Здравни грижи“, доц. Катя Егорузе, д.оз., с решение по Протокол №214/22.11.2023 г. на Факултетен съвет и Доклад с вх. № 104-1391/27.11.2023 г. от проф. Антония Славчева Димова-Йорданова, дм, - Декан на Факултет „Обществено здравеопазване“, Инна Стоянова Ненова е отчислена с право на защита и са определени членовете на Научното жури.

Представеният комплект материали на хартиен и електронен носител е в съответствие с чл. 69, Правилник за развитие на академичния състав на МУ „проф. д-р П. Стоянов“, гр. Варна от 2022 г. и включва всички необходими документи.



Инна Стоянова е родена през 1992 година в гр. Варна. През 2015 г. завършва специалност „Акушерка“, МУ – Варна. По-късно придобива ОКС „Магистър“ по специалност „Управление на здравните грижи“ и „Здравен мениджмънт (2019) в Медицински университет – Варна.

Професионалният опит на докторантката по специалността започва в ДКЦ „Чайка“ ЕООД – Варна (2015). От 2019 г. работи като акушерка в Амбулатория – Медицински център за специализирана медицинска помощ (АМЦСМП) „Проф. д-р. Д. Стаматов - Варна“ ЕООД, където от 2021 г. до момента е главна акушерка. През 2018 г. става ръководител на Звено за самостоятелна акушерска практика. Преподавателска дейност Инна Ненова реализира като хоноруван преподавател и докторант към Катедра „Здравни грижи“ на ФОЗ в Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ – Варна. Председател е на Консултативния съвет на акушерките към Регионална колегия на БАПЗГ – Варна.

Непрекъснатата клинична работа на докторантката е определяща и ценна както за преподавателската ѝ дейност, така и за научноизследователските ѝ интереси.

В периода 2020-2022 Инна Ненова е хоноруван преподавател по клинична практика в отделение "Неонатология" на студенти от специалност "Медицинска сестра" от ФОЗ на МУ - Варна. По-късно, като редовен докторант, Инна Ненова води учебно-практически занятия по дисциплината "Специални грижи при бременни с нормална и патологична бременност" на студенти от специалност „Акушерка“, МУ - Варна.

Изграждане на професионални компетенции у студентите чрез типови и ситуационни и реални учебни задачи на база на клиничен опит, са основни характеристики на докторанта в работата ѝ с бъдещите професионалисти по здравни грижи.

Инна Ненова членува в Българската асоциация на професионалистите по здравни грижи (БАПЗГ), Национална асоциация "Подкрепа за кърмене" и Българско дружество по акушерство и гинекология. Впечатление прави активното участие на докторантката в ръководни органи на съсловната организация - Председател на Национален професионален консултативен съвет "Акушерки" към БАПЗГ и член на Управителен съвет на Регионална колегия – гр. Варна към Българска асоциация на професионалистите по здравни грижи.

За периода 2015 – 2023 г. докторантката има участие в общо над 30 специализирани курсове и научни конференции с доклади и съобщения. Преминала е над 10 курса за следдипломна квалификация, свързани с бъдещето за акушерството и развитието на самостоятелни практики, добрите практики в здравните грижи, съвременните възможности на майчино - феталната медицина, нормалната бременност и раждане – наблюдение и протичане, естествено хранене на новороденото и други, което доказва целенасочените професионални и изследователски интереси на Инна Ненова.

Владее английски писмено и говоримо на много добро ниво.

Ангажираността на преподавател Ненова в акушерската практика, както и доминиращият ѝ интерес към иновациите в областта на акушерските грижи са определящи при избора на тема на дисертационния труд.



## **2. Обща характеристика на дисертационния труд и неговата актуалност**

### **Актуалност на тематиката**

Предложената тема от Инна Ненова е изключително актуална. Необходимостта от отчетност и писмено регистриране на изпълнените дейности от професионалистът по здравни грижи е едно от предизвикателствата пред съвременните ръководители на здравни грижи. В лечебните заведения за извънболнична помощ съществуват широк набор от дейности, които акушерките имат право и извършват самостоятелно или по назначение на лекар, но адекватна, специализирана документация, където това да бъде отразено, все още не се използва.

През последните години едно от предизвикателствата пред участниците в лечебния процес е непрекъснатото оптимизиране на общите и специални грижи в женското и детско здравеопазване. Според редица проучвания на професионални и научни организации приоритетните проблеми на акушерската практика са недостигът на кадри, недофинансиране на предлаганите услуги, непрекъснато нарастване на очакванията на потребителите. Поради тази причина проблемът с документирането, като съществен елемент от практиката на акушерките е подценяван както от потребителите, така и от доставчиците на медицински грижи и не е приоритетен за ръководителите на лечебни заведения. Посочените факти водят до дефицити в контрола на предоставяните грижи на национално ниво. Последиците от липсата на документиране на акушерските грижи са: субективизъм при оценката и контрола на предоставяните услуги, невъзможност за диференциране на дейностите и съответно демотивация сред професионалистите по здравни грижи и неудовлетворение от страна на потребителите. Сериозно предизвикателство за професионалистите по здравни грижи е развитието на научноизследователската дейност, което ще доближи акушерските грижи в България до възможността за прилагане на грижи, базирани на доказателствата и персонализиране на предоставяните услуги. Обективизирането на грижите неминуемо ще повлияе както на мотивацията сред колегите и ще повиши доверието и удовлетвореността на Негово Величество „Пациента/Клиента“.

Обективната значимост на проблема изисква задълбочаване на научноизследователската дейност в областта и търсене на алтернативи за оптимизиране на документалния мениджмънт на акушерските грижи в извънболнични условия.

### **Структура на дисертационния труд**

Представеният дисертационен труд е структуриран по класическия начин в пет глави: Глава 1 -Литературен обзор; Глава 2 -Методика и организация на изследването; Глава 3 - Резултати и обсъждане; Глава 4 - Електронна система за управление на акушерската грижа – практическо приложение и Глава 5 - Изводи препоръки и приноси и е написан върху общо 209 стандартни страници. Илюстриран е с 66 фигури, 27 таблици и 8 приложения. Представената за рецензия дисертация включва достатъчен обем пълна и прецизна библиография, която съдържа 181 литературни източника, от които 77 са на кирилица, 104 на латиница.



### 3. Оценка на структурните части на дисертационния труд

#### **Литературен обзор, познаване на проблема**

Инна Ненова познава състоянието на проблема и чрез задълбочен анализ осъществява творческа оценка на достъпна литература по проблема. В **литературния обзор** докторантката показва компетенции относно историческото развитие на акушерската грижа от древността до днес. Обзорът е структуриран логично в седем основни части. Поставен е акцент върху мястото на дигитализацията в съвременната диагностика, лечението и проследяването на бременната и родилата жена, същността на сестрински процес и неговата значимост за съвременната сестринска и акушерска практика. Представени са съвременни добри практики в областта на организирането на акушерската грижа в различни части на света (Китай, САЩ, Канада, Европа), които доказват значимата роля на обучената и компетентна съвременна акушерка, ангажирана с ефективно участие в задоволяване на потребностите на бременните и родилите жени.

В България ролята на акушерката е ограничена, което се предопределя от реализираните реформи през последните години. Докторантката представя резултати от редица проучвания, доказващи все по-осезаема потребност от промени в тази посока, както от потребители, така и от доставчици на акушерски грижи.

Впечатление прави подчертаната значимост на различни телемедицински технологии за непрекъснатост на грижите за пациенти, живеещи в отдалечени райони. Възможността за използването на телемедицина и теленърсинг в акушерската практика е обективна предпоставка за прилагане на акушерски (холистичен) подход в грижите за тези пациенти и повишаване на качеството им чрез оптимизиране на координацията и комуникацията между различни специалисти, членове на мултидисциплинарния екип.

Обзорът е написан на добър академичен стил. Като обем литературният обзор е в добро съразмерно отношение спрямо целия дисертационен труд. Използваните литературни източници са цитирани пълно и точно. По-голямата част от тях са от последното десетилетие.

#### **Методика на изследването**

Основна **цел** на дисертационния труд е да се изследва и оптимизира управлението на акушерската грижа, чрез разработване на методология за интегриране на електронно акушерско досие в извънболничната помощ.

За постигане на целта е предвидено изпълнението на седем задачи, които са логически и адекватно формулирани.

Дефинирани са четири работни хипотези, релевантни на целта и задачите на научното изследване.

По своя характер проучването представлява комплексно медико-социално проучване с използване на социологически методи (анкетен метод и интервю), **SWOT анализ на концепцията за електронно акушерско досие** и разнообразни статистически методи за описание и анализ на събраната информация. Проведено е теоретично проучване чрез описателен обзор с цел разкриване на структурата и



установяване на добри практики в прилагането на специфична сестринска/акушерска документация, както и бъдещите им планове на практикуващи акушерки при извършване на самостоятелни акушерски грижи. Количественото проучване включва 60 лица, в т.ч 40 действащи акушерки в доболничната помощ (отзовали се 30), 20 преподаватели в специалност „Акушерка“ и 10 експерти, доказани професионалисти в областта на акушерските грижи и изследователи в областта на съвременното сестринство. Обхванати са лечебни заведения за извънболнична помощ, в които се извършва оценка на грижите за бременни жени, родилки и новородени деца от градовете Варна, Велико Търново и Шумен и пет висши училища, обучаващи студенти в специалност „Акушерка“. Проучването е проведено през периода януари 2022 – септември 2023 г.

Проучванията са получили одобрение на Комисията по етика на научните изследвания (КЕНИ) на МУ – Варна (Протокол №121/06.10.2022 г.).

Избраната методика на изследване позволява да се постигне поставената цел и да се получи адекватен отговор на задачите, решавани в дисертационния труд.

Методологията отговаря на изискванията за прецизно научно изследване с широк обхват от източници. Тя е доказателство за задълбочено познаване от авторката на съвременните методологични подходи в областта на социално-медицинските изследвания. Подбрани са подходящи изследователски методи. Подробно е описано тяхното точно приложение.

**Резултатите** са представени разбираемо, добре структурирани и в логична последователност, съответстваща на поставените седем задачи на проучването. Въпреки, че световният опит доказва ефективността на дигитализацията, респондентите, включени в проучването, не са единодушни относно документиране на данни единствено в електронен вид. Статистически значим е делът на лицата (40%), които считат че електронният носител на информация следва да дублира хартиения носител.

Идеята за документиране на плана за грижи като елемент от сестринския процес, е изключително иновативна и актуална. Разнопосочното мнение на включените в изследването преподаватели в тази посока, обаче доказва наличието на евентуални трудности при работата с електронното акушерско досие.

***Проучване мнението и на завършващи акушерки, определено би помогнало за обективизиране на тези резултати.***

Доказана е необходимостта и значимостта на допълнителното обучение за повишаване на компютърните умения на практикуващите акушерки.

Повече от половината от изследваните лица (57% от анкетираните действащи акушерки и 91% от преподавателите), считат, че включването на електронното акушерско досие в съответната нормативна база е препоръчително. Документирането на грижите за бременната и/или гинекологично страдащата жена ще повиши възможностите за контрол и оценка на качеството на предоставяните услуги.

Особено ценна част от дисертационния труд представлява предложението за използване на програмата Microsoft Access, като приложима програма за управление



на релационни бази данни и възможностите ѝ за импортиране и експортиране на данни. *С цел усъвършенстване на идеята, препоръчително е организиране и провеждане на пилотен проект, след постигане на консенсус между заинтересувани институции.*

Направените 9 извода от дисертационния труд са изведени на база на основните части на проучването – теоретична част, количествено и качествено проучване и са релевантни на поставените задачи.

#### **Обща оценка на дисертационния труд и приносите.**

Приемам напълно посочените от докторантката **приноси с познавателно теоретичен и практико-приложен характер**. Дисертационният труд е задълбочено проучване на такъв актуален проблем като предизвикателствата на съвременната акушерска практика и възможностите за въвеждане на електронно акушерско досие.

Инна Ненова прави сполучлив критичен анализ на достъпната литература по проблема, включително и на нормативната база на РБългария. В детайли е разгледана същността и значимостта на самостоятелните акушерски практики и грижите за бременните, предвид на цитирани данни от проучвания, доказващи най-вече социалните последици и ползи от прилагането на акушерски модел.

При провеждане на изследването ак. Инна Ненова демонстрира умения за провеждане на научно изследване, работа в екип и етични взаимоотношения с всички участници в проучването. Адмирации заслужават компетенциите на докторантката за провеждане на дълбочинно интервю.

Разработката предлага нова, интересна информация по актуален проблем за общественото здраве, която дава основание да се изведат няколко обобщаващи изводи, свързани основно с промяна в обществените нагласи и здравната политика по отношение на потребностите от специализирани грижи за бременните и ролята на акушерката в предоставянето на тези грижи в доболничната помощ.

*Настоящото изследване представлява теоретико-емпиричен опит да се обоснове и провери надеждността на подход, който обогатява познатите подходи за документирание на акушерската дейност. Изследването е насочено към онези теоретични и приложни опорни точки, чрез които може да се разкрият съвременните възможности за оптимизиране на управлението на здравните грижи в областта на извънболничната акушерска помощ. В хода на труда се обосновава модел за електронно акушерско досие, основан на комплексното мнение на действащи акушерки, преподаватели и експерти в сферата на управлението на акушерските грижи. Изведени са актуалните позитиви на дигитализацията в акушерската практика с валидните за нея особености и дефицити, както и актуалните приоритети в подготовката на българските акушерки за работата им като успешни мениджъри на собствената си дейност. Продължаване на идеята в бъдеще чрез разширяване обхвата на проучването и експериментирание на дигиталните предложения определено би доближило българската акушерска практика до съвременните европейски практики.*

**Авторефератът** към дисертационния труд отразява правилно структурата на дисертационния труд и съдържа в себе си най-съществените резултати и изводи от проучването.

Във връзка с дисертационния труд има посочени една реална публикация в сборник с доклади, една под печат и две съобщения на научни форуми, проведени в периода 2021 - 2023 г., на които докторантката е самостоятелен автор.

#### **Лични впечатления за кандидатката**

Нямам лични впечатления за кандидатката. Познавам Инна Ненова от активността ѝ в Българската асоциация на професионалистите по здравни грижи. Докторантката впечатлява с познавателен интерес, амбициозност и умение да анализира проблемите на здравните грижи за бременни и родили жени в извънболничната помощ.

#### **ЗАКЛЮЧЕНИЕ**

Представеният дисертационен труд се отличава с актуалност, оригиналност, методическа иновативност и прецизност. Цялостната организация и провеждане на проучването е лично дело на докторантката и доказва добрите ѝ възможности за научно-изследователска работа.

Дисертационният труд *съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката* и отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника на МУ – Варна. Представените материали и дисертационни резултати съответстват на специфичните изисквания, приети във връзка с Правилника на МУ – Варна за приложение на ЗРАСРБ.

Дисертационният труд показва, че докторантката Инна Стоянова Ненова **притежава** задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност „Управление на здравните грижи”, като **демонстрира** качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Предвид гореизложеното, давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат и постигнатите резултати и приноси, и **предлагам на уважаемите членове на Научното жури да присъди на Инна Стоянова Ненова образователната и научна степен ‘доктор’ по научната специалност „Управление на здравните грижи“.**

16.01.2024 г.

Изготвил рецензията:.....

Заличено на основание чл. 5,  
§1, б. „В“ от Регламент (ЕС)  
2016/679

(проф. М. Драганова, д.м.)